

POSTANOWIENIE

Dnia 21 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bosek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Janusz Niczyporuk

SSN Grzegorz Pastuszko

w sprawie z powództwa J. K.

przeciwko D. K.

o rozwód,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 21 maja 2026 r.,

na skutek skargi pozwanego na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. I ACa 525/24,

z udziałem Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach,

oddala skargę.

Janusz Niczyporuk Leszek Bosek Grzegorz Pastuszko

UZASADNIENIE

Pismem z 18 lutego 2026 r. D. K., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł skargę na przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie I ACa 525/24.

Skarżący domagał się:

1. stwierdzenia przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie I ACa 525/24;

2. zobowiązania Sądu Apelacyjnego w Katowicach do niezwłocznego wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej w sprawie I ACa 525/24 w terminie miesiąca od dnia rozpoznania niniejszej skargi;
3. przyznania od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 20 000 zł tytułem rekompensaty za naruszenie prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie;
4. zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu podał, że od dnia zainicjowania postępowania apelacyjnego, tj. od 4 grudnia 2023 r. do dnia wniesienia skargi upłynęło 26 miesięcy, co stanowi niewątpliwie rażąco przewlekłość postępowania.

Pismem z 29 kwietnia 2026 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach wniósł o oddalenie skargi na przewlekłość.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie jest uzasadniona.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego za naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki uznaje się wielomiesięczną bezczynność sądu, trwającą co najmniej 12 miesięcy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 12 grudnia 2018 r., I NSP 6/18; z 18 października 2022 r., I NSP 256/22).

Nie jest to jednak sztywna cezura czasowa ani jedyne kryterium oceny sprawności postępowania cywilnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przewlekłość postępowania zachodzi wtedy, gdy zwłoka jest nie tylko nadmierna, ale nie znajduje też uzasadnienia w okolicznościach sprawy (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 22 kwietnia 2010 r., III SPP 6/10; z 16 czerwca 2011 r., III SPP 14/11; z 27 marca 2012 r., III SPP 8/12; z 8 listopada 2017 r., III SPP 46/17; z 4 października 2023 r., I NSP 142/23).

Sama ustawa zobowiązuje bowiem wprost do ustalenia, czy i jaki wpływ na sprawność postępowania ma „charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawilosci, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania” (art. 2 ust. 2 *in fine* ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725).

Odnosząc powyższe do niniejszej skargi, należy stwierdzić, że w sprawie I ACa 525/24 nie można stwierdzić nieuzasadnionej bezczynności Sądu Apelacyjnego w Katowicach.

Po pierwsze, akta sprawy wraz z apelacją pozwanego wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 15 lutego 2024 r. (k. 601). Zarządzeniem z 13 czerwca 2024 r. wezwano dotychczasowego pełnomocnika pozwanego do wyjaśnienia, czy będzie reprezentować pozwanego także w postępowaniu apelacyjnym (k. 605). Pismem z 28 czerwca 2024 r. zgłosił się nowy pełnomocnik pozwanego, który podtrzymał w całości wywiedzioną apelację i dotychczasowe wnioski (k. 609). Postanowieniem z 18 lipca 2024 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowił sprawdzić podaną w apelacji wartość przedmiotu zaskarżenia i ustalił ją na kwotę 19 200 zł (k. 613). Pismem z 5 sierpnia 2024 r. pełnomocnik pozwanego wniósł o sporządzenie uzasadnienia postanowienia z 18 lipca 2024 r. (k. 622). Postanowieniem z 12 sierpnia 2024 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach odrzucił wniosek pozwanego o uzasadnienie postanowienia z 18 lipca 2024 r. (k. 626). W dniu 20 sierpnia 2024 r. do Sądu Apelacyjnego w Katowicach wpłynęła odpowiedź powódki na apelację (k. 630). Zarządzeniem z 11 września 2024 r. wezwano pełnomocnika pozwanego do wskazania czy zwrot części odrzuconego wniosku o uzasadnienie postanowienia z 18 lipca 2024 r. winien nastąpić przelewem na ten sam rachunek bankowy, z którego opłata została przelana na rachunek Sądu Apelacyjnego w Katowicach, czy też w jakiś inny sposób (k. 645). Postanowieniem z 1 października 2024 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach sprostował oczywistą omyłkę w sentencji postanowienia z dnia 12 sierpnia 2024 r. (k. 650).

Zarządzeniem z 4 października 2024 r. dokonano zwrotu pozwanemu części opłaty z tytułu odrzuconego wniosku o uzasadnienie postanowienia z 18 lipca 2024 r. (k. 653). Pismem z 10 października 2024 r. pełnomocnik pozwanego wniósł o wyłączenie sędziego od udziału w postępowaniu apelacyjnym (k. 660). Postanowieniem z 9 grudnia 2024 r. odrzucono wniosek o wyłączenie sędziego jako niedopuszczalny (k. 677). Pismem z 25 listopada 2024 r. pełnomocnik pozwanego wniósł o wyłączenie sędziego od udziału w postępowaniu apelacyjnym (k. 673). Postanowieniem z 15 kwietnia 2025 r. oddalono wniosek (k. 686).

Po drugie, § 79 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. – Regulaminu urzędowania sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 867 ze zm., dalej: „Regulamin urzędowania sądów powszechnych”) wymaga, aby sprawy były rozpoznawane według kolejności ich wpływu, poza kategoriami spraw o charakterze pilnym. Sąd Apelacyjny w Katowicach nie znalazł podstaw do zastosowania z urzędu przepisu wyjątkowego, który uzasadnia rozpoznanie sprawy poza kolejnością ze względu na „szczególnie uzasadniony przypadek” (§ 79 ust. 3 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych). Podzielił tym samym stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z 19 października 2017 r. w sprawie III SPP 44/17, zgodnie z którym „[s]prawy o rozwód nie należą do kategorii spraw pilnych i, co do zasady, powinny być wyznaczone zgodnie z kolejnością wpływu. Pełnomocnik strony w sprawie o rozwód, który nie składa wniosku o skierowanie sprawy na termin rozprawy apelacyjnej poza kolejnością wpływu, ze wskazaniem, że występuje szczególnie uzasadniony przypadek, nie może skutecznie domagać się stwierdzenia przewlekłości postępowania, gdy rozprawa apelacyjna została wyznaczona po roku oczekiwania, zgodnie z kolejnością wpływu” (zob. również m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 stycznia 2026 r., I NSP 485/25; z 12 grudnia 2018 r., I NSP 1/18; z 9 stycznia 2018 r., III SPP 55/17).

Po trzecie, Sąd Najwyższy ustalił, że skarżący w toku postępowania apelacyjnego nie podejmował działań na rzecz rozpoznania jego sprawy poza kolejnością wpływu, a w szczególności nie podjął próby wykazania, że sprawa ma szczególny charakter uzasadniający jej rozpoznanie na uprzywilejowanych zasadach. Okoliczność, czy strona złożyła wniosek o rozpoznanie sprawy poza

kolejnością i wykazała istnienie podstawy do jego uwzględnienia, jest natomiast brana pod uwagę przy ocenie, czy doszło do przewlekłości postępowania (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 października 2017 r., III SPP 44/17; z 13 grudnia 2017 r., III SPP 53/17; z 12 grudnia 2018 r., I NSP 1/18; 14 czerwca 2019 r., I NSP 46/19; z 24 stycznia 2024 r., I NSP 271/23). Również pełnomocnik skarżącego nie wykazał, ani nawet nie podjął próby wykazania, że sprawa ma szczególny charakter i dopuszczalne było jej rozpoznanie na uprzywilejowanych zasadach.

Po czwarte, nawet w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o przewlekłości postępowania można mówić dopiero wtedy, gdy postępowanie trwa dłużej niż trzy lata w jednej instancji (zob. m.in. wyrok ETPC z 10 lipca 1984 r., *Guincho przeciwko Portugalii*, skarga nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok ETPC z 7 lutego 2006 r., *Donnadieu przeciwko Francji*, skarga nr 19249/02). Sama też długość postępowania nie jest równoznaczna ze zwłoką i nie uzasadnia sama w sobie stwierdzenia, że sprawa nie została rozpoznana w rozsądnym terminie. Jest to dopuszczalne dopiero wtedy, gdy opóźnienie jest nadmierne i „nie ma okoliczności faktycznych ani argumentów”, które uzasadniałyby tak długi czas rozpoznania sprawy (zob. wyrok ETPC z 8 grudnia 1983 r., *Pretto i inni v. Włochy*, skarga nr 7984/77 oraz późniejsze orzecznictwo: wyroki ETPC: z 6 czerwca 2024 r., skarga nr 45960/21, *Terczyński i inni przeciwko Polsce*; z 6 czerwca 2024 r., *Pluciński i inni przeciwko Polsce*, skarga nr 56092/22; z 11 kwietnia 2024 r., *Stań i inni przeciwko Polsce*, skarga nr 56287/22; z 11 kwietnia 2024 r., *Paradowski i inni przeciwko Polsce*, skarga nr 18706/22; z 11 kwietnia 2024 r., *Paliccy i inni przeciwko Polsce*, skarga nr 32837/20). Jak wyjaśnił Europejski Trybunał Praw Człowieka, „rozsądny charakter czasu trwania postępowania należy oceniać w świetle okoliczności sprawy i z uwzględnieniem złożoności sprawy, zachowania skarżących i organów procesowych oraz znaczenia sprawy dla interesów skarżących” (zob. wyrok ETPC 7 lipca 2015 r., *Rutkowski i inni przeciwko Polsce*, skarga nr 72287/10).

W tym stanie rzeczy, mając na uwadze zasadę rozpoznawania spraw według kolejności wpływu oraz brak wniosku o rozpoznanie sprawy poza kolejnością wpływu, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że żądanie

stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie I ACa 525/24 jest przedwczesne.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Janusz Niczyporuk Leszek Bosek Grzegorz Pastuszko

[kf]

[a.ł]